

29-3

2987

l'esquella de la **TORRATXA**

PER LA VICTORIA
TOTS!!

martí
bas

Dibuixants de Catalunya!

Ja sou del

Sindicat de Dibuixants Professionals?

**Aquest organisme sindical
aplega totes les
especialitats del dibuix.**

**Per la dignitat de la classe,
pel millorament de la
professió...**

Sindiquen-vos!

L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

REDACCIO I ADMINISTRACIO,
AV. PORTAL DE L'ANGEL, 2
Telèfon 10796
BARCELONA

PREUS DE SUBSCRIPCIO:
FORA DE BARCELONA
Espanya: trimestre 3 pessetes
Estranger: trimestre 5 pessetes

En mig de l'egoista indiferència dels governs del món, sadollats de tots els vells prejudicis capitalistes, s'ha aixecat, enèrgica i decidida, una veu amiga. Una veu que malgrat venir de lluny, de molt lluny, ha ressonat molt a prop nostre. La U. R. S. S., lliure de l'opressió ofegadora dels desacreditats règims ancestrals, ha estat l'única potència que ha reconegut oficialment la raó, en dret i en justícia, de la nostra posició. Rússia ens ha donat la mà, i aquesta mà amiga, gairebé isolada en el concert hipòcrita de la diplomàcia mundial —no oblidem Mèxic, tan comprensiu—ens acompanyarà des d'ara en la lluita i en el triomf.

Ja no ens sentim sols davant la injustícia. Ja tenim una terra amiga que sabem que sent, com sentim nosaltres, i que té del camí a fer la mateixa visió que en té el nostre poble. Davant la reacció feixista, esgarips d'un règim podrit que no es resigna a desaparèixer, reconeixent el seu fracàs, revifalles de la mort d'un sistema condemnat a ésser substituït per noves normes de justícia, s'aixeca la democràcia de tot el món amb el puny enlaunat i el cor decidit. Però la sort o la dissort han volgut que fos la nostra terra el lloc on s'havia de rompre el cada dia més compromès equilibri. Aquest equilibri l'han romput l'ambició material d'uns generals sense prestigi al servei de l'ordre injust, i l'organització capitalista i clerical del món que han vist arribada l'hora de donar la batalla a profit del feixisme mundial. Desfermada la revolta, el poble ha emprès, decidit, la ruta de la seva redempció, i amb les armes

a la mà, improvisant en pocs dies un exèrcit que li mancava, una indústria de guerra inexistent, una diplomàcia en substitució de la venuda al diner, tots els complexos ressorts de la vida estatal, ha contingut l'allau de l'exèrcit traïdor i l'empeny enèrgica, sense defallences de cap mena.

En les potències interessades en lliurar la Mediterrània de la influència feixista, ha pogut més la por a la guerra que la conveniència nacional, i, fruit d'aquesta por, ha estat, l'absurd acord de neutralitat, que lligà de mans un govern legítim i donà armes i homes a uns escamots rebels. Rússia ha donat a les potències acomodaticies un advertiment i una lliçó, en allargar-nos la mà.

Barcelona té ja l'Ajuntament que li calia. A la Corporació Municipal s'ha donat entrada, al costat de les representacions dels par-

L'amenaça del feixisme...

tits d'esquerra, integrants del gloriós Front Popular, a les organitzacions sindicals, representació veritable i genuïna del poble que lluita al front per la llibertat i treballa a la retaguarda per la victòria.

Esperem ara, amb plena confiança, que la nova corporació municipal es preocuparà de retornar a Barcelona el seu ritme de gran ciutat, alterat per la revolució i la revolta, ritme que ha de recobrar per a palès davant el món la seva serenitat i el seu alússim esperit de ciutadania.

Cal endegar la circulació pels carrers i vies i obligar tot-hom a observar les disposicions municipals respecte a direcció dels vehicles i l'ur estacionament, disposicions que ara són freqüentment transgredides, en perjudici del tràfic i perill per als vianants.

Cal acabar d'una vegada amb la mendicitat espectacular que empastifa els principals carrers i constitueix, molt sovint, una vergonyosa explotació de la infància.

Cal acabar amb els llocs de venda ambulants instal·lats, sense permís ni pagament de quota, per les Rambles, Rondes, carrer de Pelai i altres vies principals, la instal·lació dels quals enlletgeix la ciutat i perjudica el comerç que paga els seus tributs.

Cal, en una paraula, tornar a Barcelona la seva categoria, ja que res avui no justifica que perduri l'anormal i humiliant actual estat de coses.

Aquesta és la tasca primeríssima que empenirà l'Ajuntament nou, precursora d'una actuació intensa i profitosa en sentit urbanístic i d'organització.

EPITAFIS

Ací reposa un marquès
fill de comtes i de ducs.
Era un senyor molt de pes
i ara se'l mengen els cucs.

Era un frare caputxí
barbut i amic de faldilles.
Si aneu amb les vostres filles
que no s'apropin ací.

Jau ací Paivo Canteira
que es sumà a la rebel·lió
i en oir les canonades
va morir de l'emoció.

Sigueu discrets. No parleu.
Tombeu per altre camí,
que un espia jau ací.

Reposa ací un radical
que trobà la mort, el pobre,
quan guillava a Portugal.

Corre, amaga't el diner,
que ací reposa un banquer.

Ensarronat per en Franco
va venir Alí Mohamed.
Per sempre, ara, ací reposa.
El pobre es morí de fred.

Aparteu les criatures...
Que fugi la gent de bé...
Que ningú per ací passi...
Que ací jau un requeté.

Ací jau encarcerat
un polític deshonorat
pesseter i mala entranya.
Això sí: en tot moment,
feia el pinxo i el valent
i cridava "Viva Espanya".

Va sortir del Seminari
atapeït de llatí.
Va topar-se amb les milícies
i ara el pobre, jau ací.

Ací descansan els ossos
d'un carcamal falangista.
No els tenia pas molt grossos.

Ací jau un *pollo pera*
que estigué al servei d'en Mola.
Era covard i fatxenda.
Fou de Falange Espanyola.

Jau ací dins fet a trossos
Giovanni Percalina.
Li va esmicolar els ossos
un milicià prop de Pina.

Jau ací un senyor rector.
Passeu de llarg. Fa pudor.

Tanta, tanta desventura
cal que respectada siga.
Jau en eixa sepultura
un vell soci de la Lliga.

(Tomàs Padró, 1867)

Sepultura reservada
al torrat Queipo de Llano.
Que la respecteu, demano
Que no la trobi ocupada.

Ací jeu un general
de les fileres feixistes.
No cal dir-ho. Un criminal.

El pilot Fritz Blumenthal
jau en eixa tomba freda.
Va morir fent-nos la guerra.
Però això, sí. Molt neutral.

L'Emiliano ací jau.
No us deixeu obert cap trau.

En el fons d'aquest femer
hi ha el traïdor Lerroux.
.....
Que no s'infecti ningú.

El cos de Rocha reposa
dessota eixa llosa freda.
Es estrany que estigui sol...
¿On tindrà la parentela?

Dorm el somni etern ací
el milionari Cambó.
Quan va dir que estava bo
és quan l'home es va morir.

Ací reposa en Ventosa
que fins mort volgué fer el caca.
Disposà que l'enterressin
de ministre, amb la casaca.

Franco, el "general bonito"
té ací dins son etern llit.
¿per què els qui el col·locaren
el varen posà invertit?

El general Cabanellas
està ací dins enterrat.
La va *dinyar* empipat
d'haver perdut bous i esquelles.

Sota aquest marbre tan bell
reposa el comte de Güell.
Reposar? Quin disbarat!
Com si mai s'hagués cansat!

Ací reposa una dona
que en preguntar-li si era
casada, vídua o soltera
responia: Majordona.

L'Irurita ací descansa.
Deixeu-lo tranquil estar.
Que si s'aixequés la llosa
tornaria a conspirar.

Ací jau el pobre Mola
que de ràbia es va morir
en veure a l'aigua el propòsit
de prendre un cafè a Madrid.

Aquí jau una donzella.
No era ni bona ni maca.
Però feia riure molt,
i li deien Doña Urraca.

En Gil Robles jau ací.
Malhaja qui el va parir.

Anecdolari ciutadà

Constitució del nou Ajuntament. Surten els nous consellers. Molts d'ells pertanyen a la C. N. T., al P. S. U., al P. O. U. M., a la U. de R....

L'oficial de cerimonial Puigdomènec, resta perplex. I fa la següent pregunta al nou regidor Magrinyà:

—Escolteu. ¿Us haig de tractar de senyor o de camarada?

Un conegut literat d'esquerra, va voler llençar un setmanari de lluita, inspirat en "El Mono Azul", que surt a Madrid.

Però el minyó ha desistit perquè tots el companys li han censurat el títol que hi volia posar.

L'anomenava "La Granota"...

El senyor Comas Solà —el catòlic més ateu de tots els catòlics— continua publicant, en aquests moments, articles sobre astronomia i distàncies siderals.

Això ens fa recordar aquella frase seva, pronunciada en una conferència científica:

"Porque, señores, sin ir más lejos, en el mismo Polo Norte"...

El senyor Viadiu es feia veure, davant els amics, perquè sabia el rus.

Vingué a Barcelona el vaixell soviètic i el senyor Viadiu va haver d'acompanyar els del "Centre" a visitar-lo. I, és clar, va haver de parlar amb el capità del vaixell...

La conversa va durar bona estona... I no es varen entendre.

Es el que deia, en sortir, el senyor Viadiu: "Jo parlo el rus de la Rússia de Dalt. I aquests són de la de Baix"...

Al nostre company Porta, —un cap pelat, unes ulleres, una pipa— li preguntà, un amic, l'altre dia...

—Hi ha una mena de dibuix que amb llapis no es pot fer, oi?

—I ara! Amb llapis es pot fer tot!

—Ca! Tot, no. Un pell roja sempre s'ha de pintar "amb ploma".

En Porta encara bufa.

A la secretaria de l'Alcaldia hi entrà, fa dies, un senyor molt ben abillat, vermell de cara i amb ulleres de conxa.

—Aquest, deu ésser feixista — digué amb veu baixa, en Ventós,

al noi Pi Sunyer, secretari del seu pare.

—Voleu dir?

El visitant s'atensà a la taula del secretari.

—Verá usted — va començar dient.— voy a serle franco...

I s'oí la veu d'en Ventós que deia:

—Ho veieu? Ho veieu?

El doctor Tussó és conseller-regidor del nou Ajuntament. És home formal, seriós, poc amic de paraules inútils i de camins tortuosos...

Cert dia, enfadat, va parar els peus a qui el molestava.

—Sepa que a mí no me tose nadie.

I el doctor Tussó és metge!

Donaren a en Sampere uns bitllets dels nous, de cinc pessetes.

I, en posar-se'ls a la butxaca, hi va fer el seu comentari...

—Tot es perd. Abans, amb dos duros barrejats amb uns quants cèntims a la butxaca, feies el peça fent-los dringar. Ves com t'ho arregles, ara!

Hom deia si el President de la República s'estatjaria en la Torre Fontanilles, de Sarrià, que era dels Camín d'Angulo.

—I on són, ara, els Camín? — preguntà un concurrent al despatx d'en Gassol, en assabentar-se del que es deia.

—A Roma, segurament — respongué en Vila.— ¿Que no ho sabeu que tots els camins van a Roma?

Títol d'un article d'un diari local:

"El arte en la guerra".

Per a evitar-ho, el millor són bufandes i jèrseis...

—Us en aneu? —Sí. A mí no em feu fer més l'ós.

Catalunya té força i reserves per a guanyar la guerra. Si tothom es sent responsable del moment, guanyarem...

Impressions del front d'Aragó

Unes hores a Tardienta

He arribat a Tardienta. Els carrers són deserts, silencis. Plou. Emmig de la pluja i la fosca, a les palpentes, avenço, enfonçant els peus en els tolls. Els pocs transeünts que entrelluco són taques imprecises que apareixen sobtadament i es perden en el tel de la pluja...

Hom no aprecia de moment el que li havien dit, que el poble havia estat cruelment castigat pels facciosos. No són moltes les façanes destruïdes. Però una observació més acurada ens permet apreciar la magnitud dels estralls. La destrucció és a l'interior de les cases. L'aviació rebel s'hi ha rebejat amb la població inofensiva. Molts edificis no tenen coberta i hom descobreix, emmig de la pluja, la nuvolada des de la planta baixa...

L'edifici de l'Ajuntament mostra els efectes dels obusos. La central telefònica té també uns bons esborancs, però el departament on hi ha els aparells es salvà inexplicablement...

Tardienta, com altres tantes poblacions pacífiques, ha vist passar la guerra...

On millor pot apreciar-se la perfídia dels facciosos és en el que fou Hospital de Sang. Hi caigueren les bombes a dotzenes, i ho destruïren tot, malgrat d'onejar-hi, ben visibles, les banderes de la Creu Roja. Fou una sevícia criminal...

Prop del derruït Hospital, s'aixeca el que fou magatzem de Proveïments, també enfonsat per les bombes faccioses. Amorós, el poble de Tardienta hi ha col·locat ramells de flors, en record dels veïns que en dit lloc moriren a conseqüència de l'agressió inqualificable.

... ..
Vora l'estació, com exhibint insolentament el seu poder, s'hi aixeca l'edifici de la Farinera, esplèndid i magestuós, en punyent contrast amb la pobresa arquitectònica del poble. La gran fàbrica ens fa pensar en un monstre poderós que devora l'humil poble...

... ..
La gent va retornant a la llar que fou abandonada. A poc a poc, els carrers es van animant. Ja tornen novament les noies a la font. Hi van més callades, més serioses que abans, mes, amb sa presència, la plaça recobra quelcom del seu ambient. Ja corren criatures pel carrer, omplent-lo amb llurs rialles inconscients. Passen carros més sovint. Es veu bestiar pels carrers. Ja no és aquell poble desert, mort, que trobaren els milicians, únics pobladors dels seus carrers.

... ..
Runes, moltes runes, s'amunteguen pels carrers. A cabassos les llençen els veïns per les finestres de les seves cases destruïdes. El crit "Que va!" que precedeix a la buidada d'un cabàs, s'oeix a cada instant...

... ..
D'un poble proper arriben unes dones. Dit poble està en mans dels facciosos i elles han fugit, amb el surt al rostre i la ràbia al pit. Duen els cabells tallats —una malifeta dels facciosos— i una d'elles, sufocada per la indignació, demana a crits un fusell per a venjar-se.

... ..
Al camp, malgrat la pluja que no para de caure, treballen animosos. Les màquines funcionen. Una febre quieta regna arreu. Hom confia en l'èxit més pregon, malgrat tot, del treball col·lectiu.

... ..

A Pompinillos —poble petit— hi ha formigueix de milicians i vehicles. Arreu, pels nostres ulls, destaca la nota pintoresca. Al lluny, hom veu Monte Aragon. Més enllà Osca, la ciutat assetjada. Pels voltants del poble, els canons i les metralladores fan oir la seva veu. Quan callen, pren la paraula la fuselleria...

... ..
Deixem el poblet i marxem per una carretera que travessa una planúria. Sovint ens topem amb patrulles de companys que ens saluden amb la rialla als llavis. Guerra, sí; però optimisme, confiança, fe en el triomf per damunt de tot. Un grup d'alemanys, ben plantats, rosos, avença calmosament. Xerrotegen entre ells i la llengua de Goethe, en la planúria aragonesa, sona com una estridència.

... ..
A l'esquerra, cap el lluny, hom veu un edifici. Es una "Granja" que en diuen La Colasa. Per aquells indrets, el tiroteig és intens, massa intens per un senzill visitant. Ens aconsellen que ens protegim en una trinxera. Ho fem. L'aigua de la pluja perfidiosa ens arriba fins més amunt dels genolls. Xiulen les bales pel damunt nostre. "Tiren molt malament", diu un company...

... ..
Hem arribat als parapets. Ens trobem en un poblet de barraques, de coves, d'abrigalls absurds i enginyosos... Tot molt net, molt acurat, molt simpàtic, unit per passadissos cavats en la terra. Un poble heterogeni, compost de catalans, francesos, castellans, aragonesos, alemanys, vestits pintorescament, amb una uniforme irregularitat... Són tots ells gent franca i afectuosa. Regna, en els refugis, la més gran tranquil·litat, com si els xiulets de les bales i l'espètec dels

morters fossin coses alienes... Rialles, contes, jocs inofensius... De tant en tant, un milicià que, per distreure's se'n va a la trinxera a enjagar, amb bon ull, uns quants trets a l'enemic.

... ..
Els facciosos s'han passat tot el dia fent foc. Caldrà creurer allò que no saben tirar, car el tiroteig no ha fet cap efecte. Va enfosquint-se i sembla que la nit aplaqui el furor poca-solta de la carlinada. Cap allà les deu, hi tornen. Ells i els nostres, s'insulten de trinxera a trinxera fins a enrogallar-se.

... ..
Es fa de nit. Durant la nit, uns milicians han fet la perillosa entremaliadura d'anar a penjar unes banderes rojes en els filats de les trinxeres, feixistes. Entremaliadura perillosa, però que palesa el tremp de les nostres milícies. I encara fan més. S'apropen, en la fosca, per a donar-los audicions de la "Radio Parapeto"...

... ..
Avui ha estat donada una conferència en plena avançada, malgrat que l'enemic s'engrescava disparant. La "biblioteca" del parapet es veié força animada. Els oradors, no fent cas dels espetecs, desenvoluparen llurs temes com si es trobessin al casino de la ciutat. Ni tan sols la caiguda d'un obús a poques passes —al peu d'una noguera— ha deslluït l'acte de propaganda cultural, que hom no descuida fer ni en les trinxeres.

... ..
Som davant la "Casa del Francès", una masia nova, de color daurat. Està situada damunt un desnivell, que no arriba a ésser un turó, i és un niu de facciosos. Aquests no estalvien gens les municions. Però al peu de les seves xarxes, desafidores, onegen al vent les dues banderes vermelles que a la nit passada hi col·locaren els nostres milicians. Al fons, Oca, com una temptació...

El pervindre, del feixisme: entre reixes

Una diada hipòcrita

Un record als qui foren, en un dia assenyalat. Oblid poc pietós la resta de l'any. La memòria dels morts estimats es desperta protocolàriament un dia l'any. Les llàgrimes brollen al conjur del calendari, a data fixa. I fins l'any vinent...

Diada dels morts! Diada sadollada de falsedat, d'insinceritat. Visita festívola als cementiris. Un record als morts barrejat amb frases banals, indiferents. Corones i un bon hrenar després...

Un vent de renovació s'ha endut

... ..
Darrera la ciutat —on entrarem quan el comandament vulgui— s'aixequen altes muntanyes de silueta agradable i bell color. Els boscos, magnífics completen el paisatge, plàcid, que contrasta amb la guerra...

... ..
Quan hom s'atança al poble de Las Casas, voltat d'un panorama virgilià, l'horror de les llars destruïdes, ens fa venir una maledicció als llavis... — J. R.

enguany, la hipòcrita diada. El poble no anirà, enguany, al cementiri, esclau de la rutina. No hi anirà perquè enguany, el record dels morts és una cosa viva, que brolla emmig de la sang, que resta clavada al cervell.

Enguany els morts viuen en el cor del poble i no són un record formulari. Són els germans, els fills, els pares, els amics, els companys de lluita caiguts gloriosament al front, en lluita contra el feixisme traïdor i assassí. Les tombes humils, les sepultures en els cementiris de poble, tenen encara remoguda la terra. I són moltes, escampades per tots els fronts, sense làpides de marbre, ni adornaments ostentosos, ni escultures cridaneres. Són tombes callades, oblidades...

Per això, enguany, el poble no hi anirà, no hi ha d'anar, en manifestació irrespectuosa, als cementiris. Els diners que hauria d'emprar en corones vistoses, en ramells, en faramalla inútil ha d'ésser lliurat per a millorar la sort dels valents lluitadors de la Llibertat. Els morts s'accontenten amb un record en el fons del cor adolorit i una llàgrima sincera...

Els avions feixistes es rabejaren amb sevícia, com obeïnt una sinistre consigna, amb l'Hospital de Sang, malgrat ostentar les banderes de la Creu Roja...

Els milicians surten cap al front. En el seu optimisme, en els seus semblants riallers, es reflexa la seguretat del triomf...

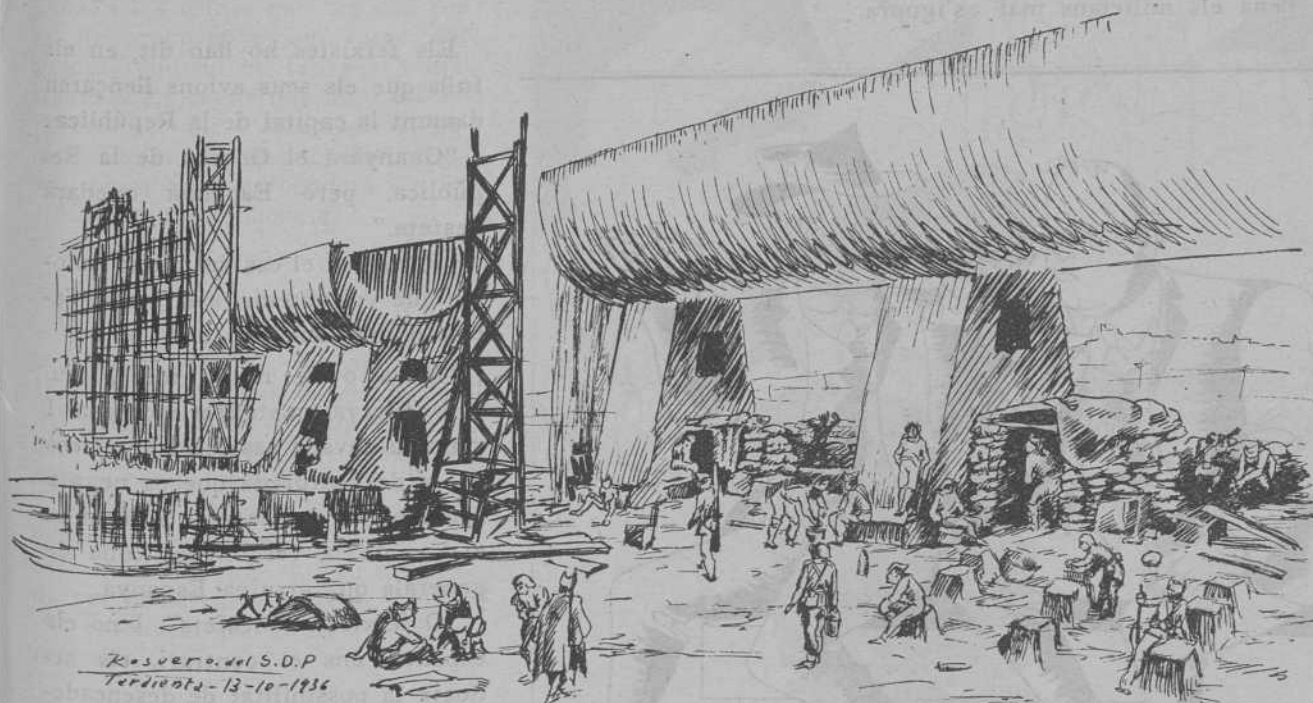
CROQUIS DEL FRONT

Del nostre enviat especial Juli Rosuero

S.D.P.
Rosuero
Tardienta - 12-10-1936

La pluja! Heu-vos ací un dels enemics més temibles del soldat de la Llibertat i de la República...

Rosuero del S.D.P.
Tardienta - 13-10-1936

Els facciosos, per mitjà de les tuberies d'un aqüeducte en construcció intentaren inondar Tardienta, pensant, innocentment, que amb aquest procedir barrarien el pas a les nostres milícies...

VIBRACION S

La raó de la força és el fracàs de les bones paraules.

Organitzar la guerra equival a consolidar la pau.

Cal combatre l'ociositat. És un dels enemics més perillosos.

Tot ciutadà, a la reraguarda, ha de convertir-se en sentinella.

La guerra és afer d'homes. Cal no oblidar-ho.

Pels carrers de Madrid ja no es veuen milicians amateurs. Sentim enveja...

El feixisme és sempre fill de la covardia o de la traïció.

Si algú us pregunta: "¿Heu oït el que va dir ahir Queipo de Llano?", no us hi penseu. Lliureu-lo a la policia.

Ens fan pena els milicians mal-

equipats. Els massa ben equipats, també.

Un milicià, per les Rambles, resulta una incongruència.

L'egoisme, en aquests moments, és un aliat del feixisme.

El rumor és el diari dels burgesos.

Al nostre front, les mares ens donen llurs fills per a defensar la llibertat. A l'altre, les mares els envien a morir per al capital...

El bacallà també pot constituir una llunyana aspiració.

Les lleis inútils minven l'autoritat de les útils.

La política és fingir que s'ignora el que es sap, i que es sap el que s'ignora.

La política serveix perquè aconseguixi quelcom el qui no té res, i perquè es quedi sense res el qui té quelcom.

Con. més petit és el talent més gran és l'amor propi.

També en una fàbrica, es pot morir amb heroisme.

Amb paciència s'aconsegueix el cel. Però amb paciència i una clau equivocada, no s'obre una porta.

Deu ésser horrible ésser conservador amb l'estómac buit.

ARDAL

Mentalitat feixista

O meva o de ningú

Els feixistes ho han dit, en els fulls que els seus avions llençaren damunt la capital de la República:

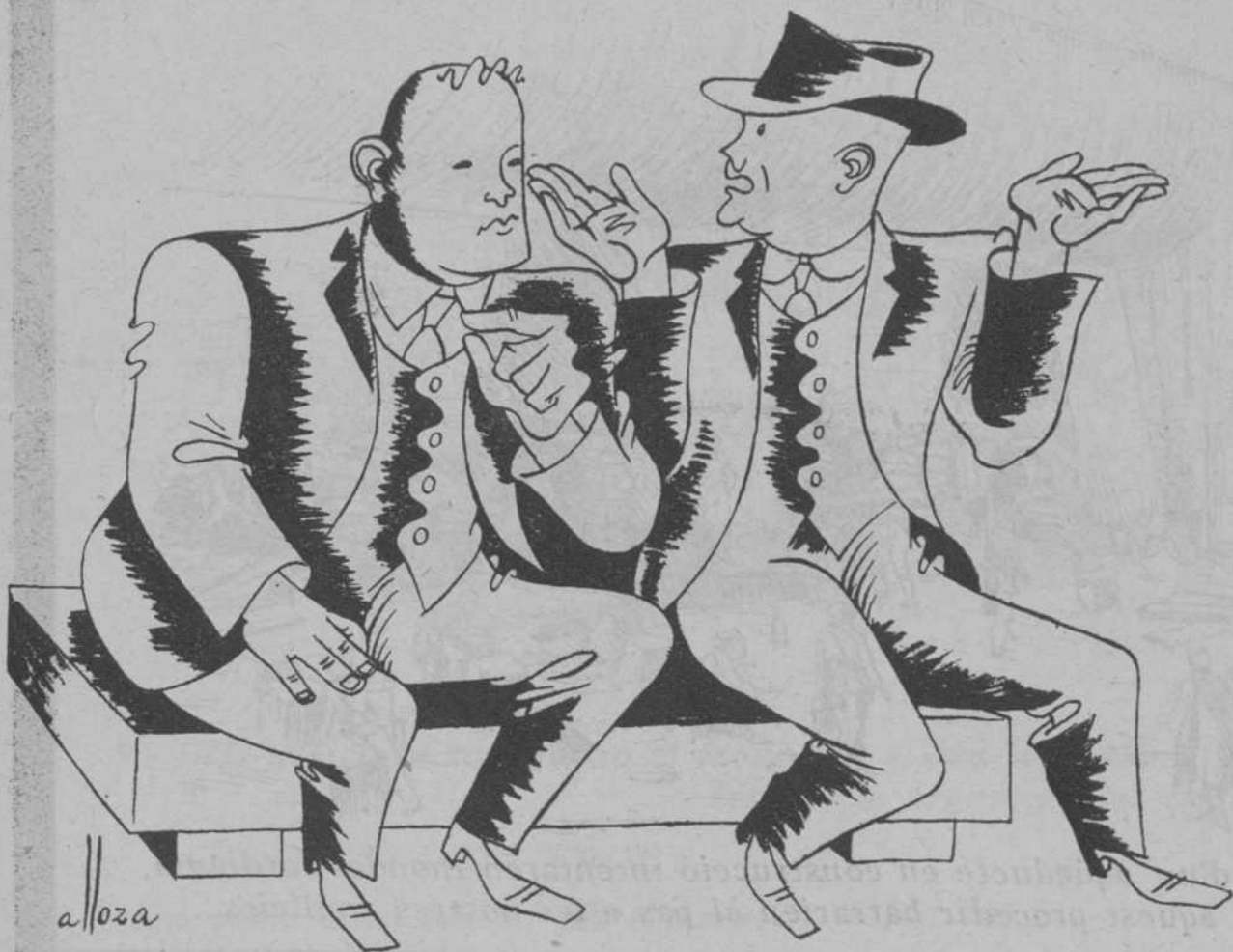
"Guanyarà el Govern de la República, però Espanya quedarà desfeta."

¿Recordeu el cas del pinxo innoceble que vol obtenir, a la força, l'amor d'una dona?

"Meva o de ningú més", diu, amb la seva mentalitat morbosa. I clava la navalla assassina en el cos de la desventurada que es nega a sucumbir al seu caprici. Aquest és el cas de la vergonyosa colla de generals que arruïna Espanya.

"O feixista, o desfeta". I no els espanta, ans el contrari, els sedueix la possibilitat de desencadenar una guerra mundial, que porti el dol i la ruïna a totes les nacions d'Europa.

Són així, els feixistes d'ací. I els de tot arreu.

—No comprenc com Hitler, que vetlla tant per la puresa de la raça ària, permet que els alemanys es barregin amb la púrria del terç...

—Sí, home. No veus que són "legion-aris"?

ONA CURTA

Encara certs cafès —aquella Rambla de Catalunya!— continuen essent, a determinades hores, cants de feixistes. Encara continuen les converses amb veu baixa, les rialletes per sota el nas, les al·lusions mortificants. Els dilluns, sobretot, s'hi treballa de valent...

Ens temem que haurem de continuar aquest tema la setmana vinent.

Hi ha molta gent interessada a saber si Franco és viu o és mort; la qual cosa ningú no sap de cert a l'hora que escrivim aquestes ratlles.

A nosaltres, no ens interessa de saber-ho. Ens és igual. La figura ridícula del "general bonito", no haurà d'influir en la marxa dels fets. La personalitat del "generallito" amoral és molt minsa davant la magnitud dels moments que vivim...

Es viu? Es mort? Tant se val.

Les dones —i els homes— que punxen les veïnes que fan cua per tal de procurar-se queviures, cal suposar que no ho fan per a distreure's. Es segur que algú els ho fa fer, per tal d'escampar l'alarma... Seria interessant d'esbrinar-ho i obrar en conseqüència.

Molt en conseqüència.

Vénen infants a Catalunya, on són rebuts amb els braços oberts. Infants que a l'edat de les rialles i del goig de viure ja duen reflectides en llurs pupil·les escenes d'horror i d'angoixa...

Donem a aquests infants l'alegria que els manca i l'escalf cordial d'una llar que els fou destruïda per la barbàrie feixista.

I ensenyem-los, si no a odiar, a recordar.

No manca qui es resisteix a omplir els fulls d'allistament. Malalties oportunes, viatges coincidents, ignorància absurda... El cert és

que molts "senyorets" d'aquells que encara creuen que allò ha de tornar, fan l'orni i no acudeixen a omplir el full, mentre el jovent compleix el seu deure.

Ara, és arribada l'ocasió de conèixer molts emboscats. I és de creure que serà aprofitada.

Els "bulos" de cada dilluns van perdent eficàcia. El bon ciutadà, el dissabte, ja es pregunta, encuriós:

—¿Què ens inventaran el dilluns?...

Han estat penyorades les "filles de Maria", per fer feixisme.

Recordem allò que deia en Bula: "Aquesta noia va començar essent "hija de María". Després va entrar en un convent i va ésser "hermana", i més tard "madre". I el bo és que sempre ha estat una "tia".

Els feixistes —suposant que Franco sigui mort— diuen que volen enterrar-lo dessorra la Porta d'Alcalà, a Madrid.

Els hi oferim el Canyet, per si els fa peça.

C. ARNAL

—No vam quedar que el cinquè era "no matar"?

—Bo! Ara te'm tornes comunista, tú, també?

DON HANS

—Pues señor, yo desde allí buscando mayor espacio para mis hazañas, di con España, pues aquí vi buen campo para el fascio.

Di con un Franco, traidor necio al cual la ambición ciega, con un Mola sin honor y al ver a gente tan perra díjeme: “¿Dónde mejor?”

A Franco, mi perro fiel hice saber, y es notorio, esta advertencia cruel: “Aquí está Don Hans Tenorio y el nazismo está con él.”

De lo que vino, la historia a relataros renuncio. Remítome a la memoria que estoy dejando, y mi gloria no necesita de anuncio.

Armas las más peligrosas, gentes las más tenebrosas he remitido a la guerra. ¡Quién a cuento redujera mis empresas belicosas!

Dirigí, desde Berlín esta empresa singular ya que Franco, el muy ruín, es un perfecto rocín incapaz de organizar.

Para el fascismo de España presté los esfuerzos míos. Envié a esta tierra extraña

para alargar la campaña gente muy experta en líos.

Sevilla, rico vergel de Queipo, el borracho, emporio vió mi elocuente cartel: “Aquí está Don Hans Tenorio de Hitler expresión fiel.

Desde la nobleza altiva a la gentuza más carca, él, todo poder cautiva y cualquier empresa abarca si en pro del fascismo estriba.

Búsquenle los vividores del buen pueblo explotadores, el desleal que le ataje. A ver si hay quien le aventaje en proteger a traidores.”

Esto escribí, y en tres meses que mi protección gozó satisfecho está con creces Franco, aunque diga a veces que todo se estropeó.

Por donde quiera que fui con los moros alterné, con legionarios viví a las izquierdas veje y aeroplanos vendí.

Yo, pilotos envié, yo, cañones remití yo, municiones logré y en todas partes dejé memoria amarga de mí.

Ni reconocí tratado ni hubo razón ni lugar por mi audacia respetado,

ni en distinguir me he parado al gobiernò regular.

Yo a los rusos insulté, de Ginebra me reí, y nunca consideré me hiciera la ley a mí aquel a quien provoqué.

A esto Hans se arrojó y escrito en este papel está cuanto maniobró. Y de cuanto aquí escribió Hitler responde por él.

DON LUIGI

—Leed, pues...

DON HANS

—No. Oigamos antes vuestros bizarros extremos y si traéis terminantes vuestras notas comprobantes lo escrito cotejaremos.

DON LUIGI

—Decís bien. Cosa que está puesta, Don Hans, en razón. Aunque, a mi ver, poco irá de una a otra relación.

DON HANS

—Empezad, pues.

DON LUIGI

—Allá va.

Buscando yo, como vos,
al fascismo empresas grandes
dije: ¿Do iré, vive Dios,
que donde fuistes vos antes?

Aquí, puesto que empeñada
guerra hay, a mi deseo
habrá ocasión reiterada
para hacer buena jugada
y a Inglaterra hacer un feo.

Y a Baleares me fui
decidido a hacer fortuna
y al mes de encontrarme allí,
a March, armas remití
sin vacilación alguna.

Los cobardes generales
temían el bombardeo
de los aviones leales.
Y para calmar sus males
les envié un cañonero.

La hicimos bien. ¡voto a tal!
procediendo de tal guisa
con tupé tan colosal
que saqueamos Ibiza
con frescura sin igual.

A Mussolini serví
y Mallorca conquisté.
A Rossi les envié
que en caudillo convertí
y a millares fusilé.

¡La capital ya era mía!
En Palma tal como vos,
puse un cartel que decía:
"Aquí está Luigi Mejía
y no piensa "tocá el dos".

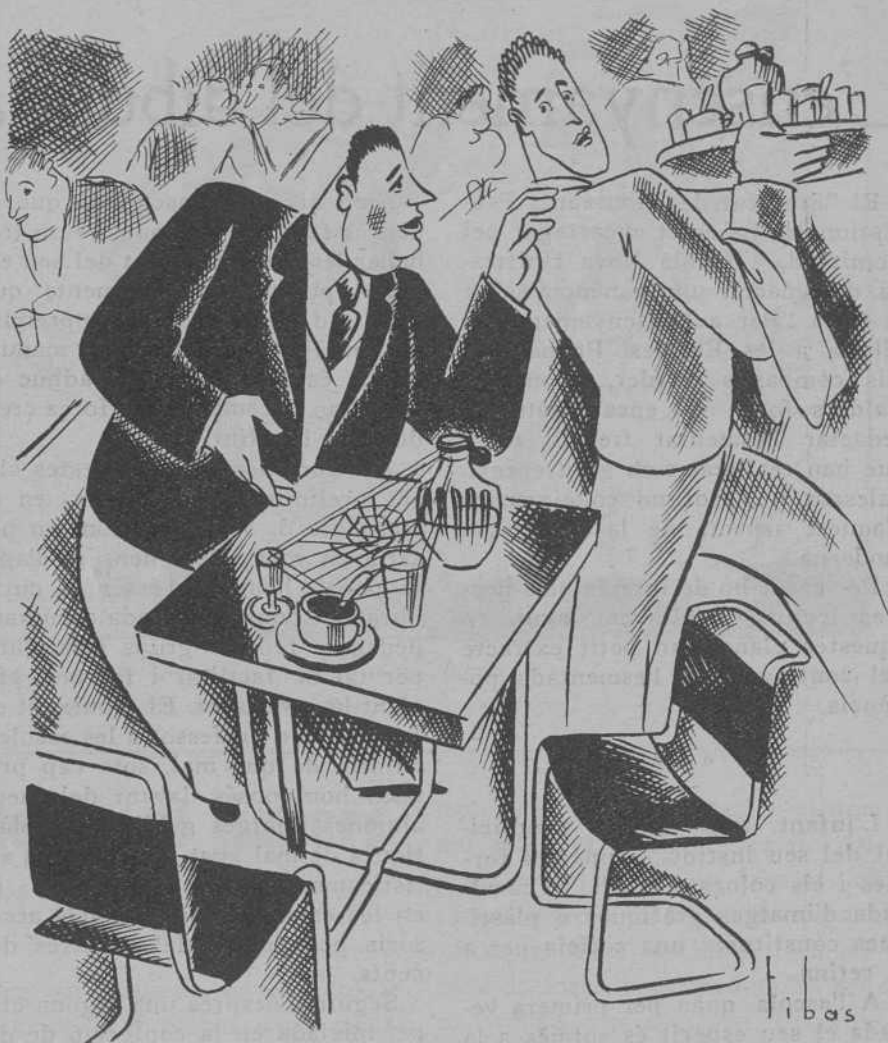
Parará aquí algunos meses
para crear intereses
y, aprovechando la guerra,
fastidiar a los franceses
y molestar a Inglaterra."

Y cual vos, por donde fui
al izquierdista maté
la virtud escarnecí
al obrero encarcelé
y a los fascistas serví.

A esto Luigi se arrojó
y escrito en este papel
está lo que consiguió;
y de lo que aquí escribí
responde el Duce por él.

(Don Juan Tenorio", acte 1.^r,
escena XII.)

¿Què hi fan a Barcelona aquests
vint mil fusells, aquests tres mi-
lions de cartutxos i aquestes cent
metralladores? ¿No podria el Go-
vern obligar que anessin al front?
La guerra durarà mentre durin la
indisciplina i l'egoisme

—Per a qui la guarden aquesta taula?

—Per a en Mola, que ens va encarregar un cafè, ja fa tres mesos, dient que
venia tot seguit.

“CRIST...”

Crist rebel: Ets home o Déu?
Si t'han clavats a una creu
per redimir amb la sang teva
el pecat d'Adam i Eva
—si pecat és l'estimar,—
no et tornes a rebel·lar
davant d'aquell fraticida
que, amparant-se en la mentida,
i a l'ombra d'aquesta creu
assassina al fill de Déu
si no pensa com ell mana?
El dolor que t'agermana
amb els febles i oprimits,
no fa que arrenquis els dits
de la fusta revellida,
que ara és bruta i envilida,
i aixecant el teu puny clos

esclafis al vanitós
sacerdot que t'envilia?
Si ets home i amb ta agonia
va acabar el teu sofriment,
jo m'inclino reverent
davant la creu on morires!
Mes, si ets Déu i encar respires,
tu que et dius omnipotent,
si et mostres indiferent
a n'els crims i la vilesa,
avivament la llantia encesa
de l'odi que em crema a dins,
vull escopir-te la cara
perquè ets Déu, i vas encara
de braset amb assassins!

Joan NURI CASALS

L'OBRA DEL S. D. P.

L'ensenyament del dibuix a l'Escola nova

El "Sindicat de Dibuixants Professionals" ha estat encarregat pel Comitè de l'Escola Nova Unificada, de redactar una ponència sobre el tema "Per a l'ensenyament del dibuix a les Escoles Primàries." Els companys Viader, Alomar i Calders foren els encarregats de redactar l'esmentat treball, tasca que han realitzat amb gran encert, palesant un profund coneixement d'aquest aspecte de la pedagogia moderna.

Per creur-ho de interès pels nostres lectors, publiquem, avui, en aquestes planes, un petit extracte del contingut de l'esmentada ponència.

L'infant, amb tota la simplicitat del seu instint, estima les formes i els colors. Per ell, la cavalcada d'imatges gràfiques o plàstiques constitueix una carícia per a la retina.

A l'escola, quan per primera vegada el seu esperit és sotmès a la tensió d'un mètode, d'una "norma", que per molt ajustada que sigui a les seves necessitats, rectifica el seu instint, el dibuix pot ésser la contrapartida d'aquesta violència.

Cal desde el primer dia de la seva entrada a l'escola, posar al seu abast una gran quantitat de làmines colorides, reproduint en simplicitat plantes i animals, vehicles i cases, totes les coses que en el món exuberant de les criatures, són l'eix del seu goig de viure.

Aquestes estampes editades en peces soltes, sense relligar, haurien d'ésser dibuixades per dibuixants professionals. En la contemplació d'aquestes làmines, el nen hauria de tenir prop d'ell un dibuixant, que li expliqués d'una manera simple aquelles parts de l'imatge que despertessin una major curiositat, i que pogués dibuixar, a sol·licitut de l'infant i davant seu, totes aquelles coses que a la vista de la làmina se li ocorreguessin al petit deixeble.

Amb això s'aconseguiria que el nen es familiaritzés amb veure treballar les mans al dictat del seu esperit, posant els fonaments que més tard l'ajudarien a comprendre que en l'art, aquell treball manual no ho és pas tot, i que àdhuc és nul si no l'acompanya la força creadora de l'instint.

Als començaments, aquestes classes preliminars de dibuix, en el transcurs de les quals hom no posaria en mans dels nens ni llapis ni paper, haurien d'ésser de curta durada, i confiant a cada dibuixant pedagog, reduïts grups d'escolars, per tal de facilitar i fer més eficient la seva tasca. El dibuixant en funcions de professor a les escoles, curaria de què mai, sota cap pretext, hom posés davant dels seus alumnes imatges gràfiques o plàstiques de mal gust, o deficientes artísticament, ni en els llibres, ni en les estampes, en cap dels accessoris pedagògics dels centres docents.

Seguiria després una segona etapa, iniciada en la confecció de diversos treballs manuals simples: sagetes i ocells, vaixells, avions, etc., fets a plec de paper. L'infant s'acostuma a crear formes amb les seves mans i un cop familiaritzat amb aquest treball, hom posaria per primer cop un llapis a la seva disposició, invitant-lo a dibuixar damunt del paper la forma que ha construït.

Per primera vegada s'adonarà de la dificultat d'explicar amb ratlles, damunt d'una superfície plana, una forma corpòria. El professor de dibuix vetllarà perquè aquesta dificultat no es transformi en un desencís.

Aquest període seguiria una progressió basada en la construcció de noves formes cada vegada més complexes, sortides sempre de les mans del nen, valent-se de nous materials i nous elements.

La conseqüència final de tots aquests treballs, seria l'obligació d'ésser reduïts en dibuix per el propi constructor, que inexorablement aniria descobrint el secret de

relació entre les imatges planes i els volums i el mecanisme primari del dibuix.

Vindria després un tercer període, destinat a desenrotllar les facultats d'observació, la imaginació i la retenció de les imatges, del clar i obscur i del color. No caldria pas, ni seria oportú, abandonar el joc. Precisaria aquí disposar d'un nombre determinat de joguines, vives, expresives, adequades a l'edat dels deixebles. Hom els deixaria que hi juguessin durant un temps, que podríem fixar en 15 minuts, passats els quals les joguines serien recollides i retirades de l'esguard de l'infant. Aleshores, hom els invitaria a dibuixar, cadascú la que ha tingut a les mans, marcant els colors per zones i escrivint el nom de cada un d'ells amb llapis. Progressivament, seria reduïda la durada del temps d'observació i augmentat el de realització del dibuix. Més endavant els colors serien explicats en tintes planes d'acquarel·la.

Seguiria després, dintre d'aquesta mateixa tercera etapa, un tercer període encaminat a fomentar la imaginació. Hom posaria, ja, llibres en mans dels infants, amb poc text, sugestius i profusament il·lustrats amb bons dibuixos. Caldria llegir contes i rondalles, excitar l'interès i la fantasia dels infants. Després, seria precís que les històries a explicar no figuressin en els llibres que els nens han contemplat per tal que no els haguessin vist il·lustrades, i aleshores hom els convidaria a fer-ho.

Amb això quedaria clos el tercer temps, i podria iniciar-se el darrer període, que finalitzaria l'ensenyament del dibuix a les escoles primàries. En aquesta darrera etapa, el professor curaria de connectar la rigidesa, que pogués haver-hi en l'aplicació del pla, ampliant el conreu de les disposicions que cada alumne hagués palesat en les etapes precedents, sense insistir en absolut en aquells aspectes pels quals l'infant hagués exterioritzat desinterès, repugnàn-

cia o ineptitud, iniciant, sense parlar-ne, un principi d'especialització.

Caldria explicar-los que el dibuix és una branca de l'art, i en la vida de la gent gran un arma que posada al servei de segons qui, pot ésser un vehicle de progrés o un entorpiment i un entrebanc d'aquest mateix progrés. Però que si bé en segles anteriors més endarrerits socialment, algú artista havia pogut decidir-se per la segona d'aquestes opcions, actualment l'artista que no vol caminar contra la naturalesa mateixa del seu temperament, només pot optar per posar el seu art al servei del poble, fent-ne una cosa viva, vibrant i humana com aquest mateix poble.

Aquestes explicacions podrien acompanyar-se de l'exhibició de reproduccions d'obres d'art, d'escoles nascudes de moviments religiosos, polítics o socials, arribant, àdhuc a mostrar-los cartells i caricatures polítiques i socials, els comentaris adequats als quals haurien de decidir-los el seu caràcter.

El dibuixant, l'artista en funcions de professor, curaria que els infants estessin voltats, en tots moments d'un ambient on els petits detalls, com els més importants, acusessin l'afany d'una superació estètica, superació estètica no pas informada per l'abstracció atrabiliària de l'art resclosit en la torre d'Ivori dels somnis impossibles, sinó per l'art viu, real, humà, amb el qual l'home enforteix l'espoerit per fer més eficaç la seva aportació en la lluita per la vida. I aquesta missió altíssima, en el professor de dibuix no l'exerciria pas dins el marc reduït de la seva assignatura, sinó que tindria cura de què tota l'escola, aquella concepció xaruga del dibuix calligràfic i de les parts ornamental, fossin bandejats enèrgicament i per sempre.

A dins de l'escola primària, aquesta és en síntesi la col·laboració que l'obrer artista, el dibuixant professional, pot oferir sota el control responsable i ordenador del S. de D. P. Però fora de l'escola, el mateix Sindicat de Dibuxants Professionals vetllarà perquè les estampes i els llibres il·lustrats destinats als infants, siguin editats amb una cura i una dignitat adients a la nova sensibilitat revolucionària.

—Enguany tenim els panallets molt lluny!

—Però no ens queixarem per manca de castanyes!

Regirant papers

UN MOVIMENT SOCIAL
L'ANY 1861

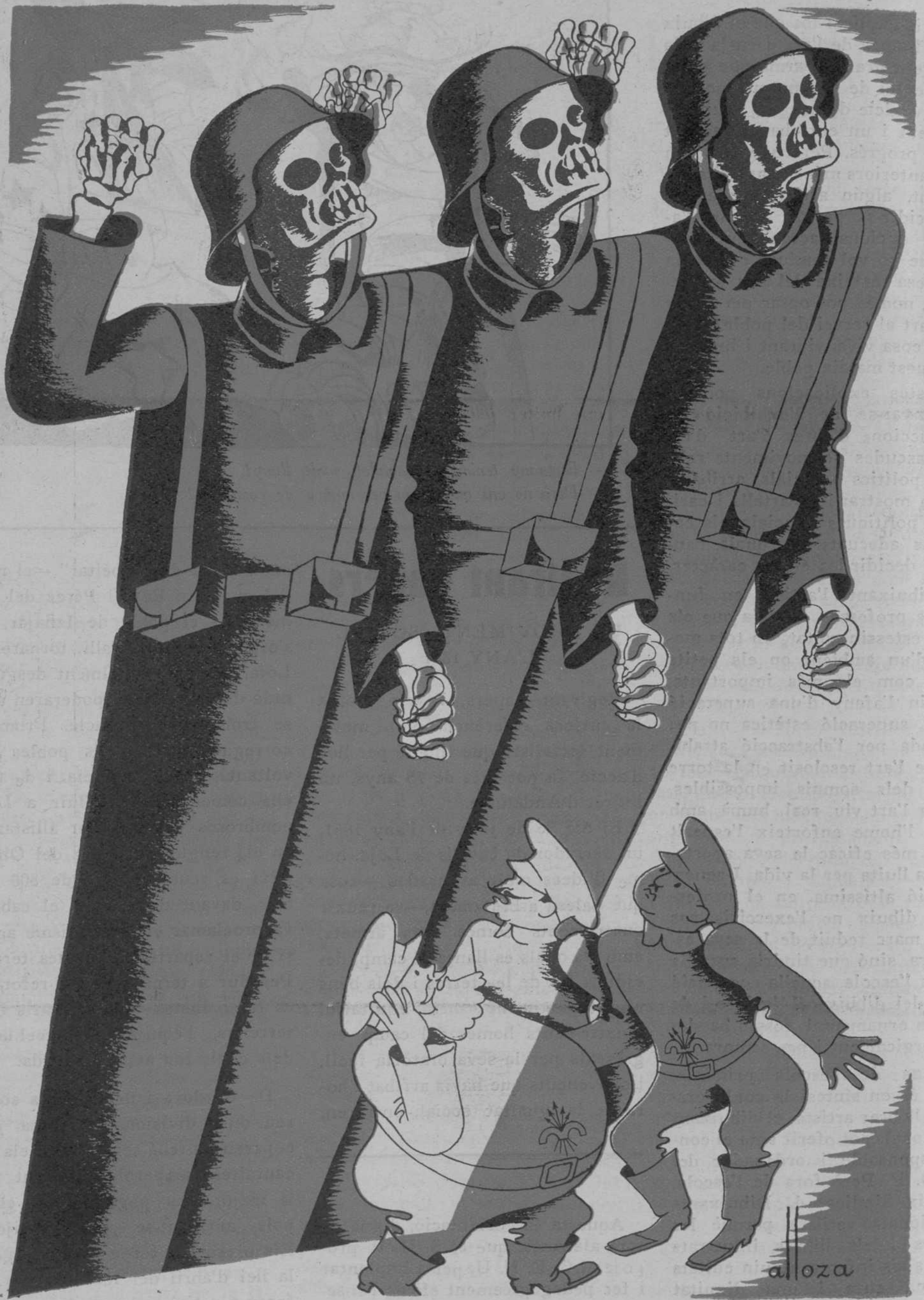
Regirant papers, havem trobat la curiosa referència d'un moviment socialista que tingué per lloc d'acció, fa poc més de 75 anys, un indret d'Andalusia.

El dia 25 de juny de l'any 1861, un ferrador de cavalls de Loja, home d'idees molt avençades —cosa que palesà a bastament,—va reunir quatre-cents homes, tots armats, amb els quals es llançà al camp, decidit a fer de les terres i dels béns un repartiment més equitatiu. Quatre-cents homes del camp, engrescats per la seva oratòria fàcil, i convençuts que havia arribat l'hora de la igualtat social, entraren,

Aquesta és l'orientació, digna de tota alabança, que el S. D. P. proposa al C. E. N. U. per a implantar i fer pedagògicament eficaç l'ensenyament del dibuix en la nostra moderna escola.

manats per dit "albéitar" —el nom del qual era Rafael Pérez del Olmo— en el poble de Iznajar, on s'organitzaren, i, d'allí, tornaren a Loja, des d'on, totalment desguarnida de força, se n'apoderaren sense trobar cap obstacle. Prompte corregué la veu pels pobles del voltant, del que succeïa, i de tots ells començaren a afluir a Loja nombrosos pagesos, per allistar-se en els rengles de Pérez del Olmo. Així es reuniren més de 800 homes, davant dels quals, el cabdill va proclamar el "comunisme agrari" i el repartiment de les terres. Per dur a terme aquesta reforma, es feren llistes de propietaris i de terrenys, l'equitativa parcel·lació dels quals fou aviat acordada.

De Còrdova i de Granada sortiren dues divisions de tropa, que coparen gairebé sense lluita els incautaires camperols. Malgrat tot, la majoria es pogueren fer escàpols, amagant-se pels "cortijos". Els presoners foren jutjats segons la llei d'abril del 1821. Cinc o sis foren ajusticiats i una vintena condemnats a cadena perpètua.

—NO PASSAREU, ASSASSINS, NO PASSAREU!